Короткі повідомлення

УДК 378.147:611:005.336.2]-057.875-043.83
DOI 10.11603/1811-2471.2022.v.i1.13009

СТУДЕНТСЬКИЙ АНАТОМІЧНИЙ ГУРТОК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ЛІКАРЯ

©О. А. Григор'єва, А. О. Світлицький, М. С. Щербаков, О. А. Апт, Ю. Ю. Абросімов, А. В. Чернявский, Т. М. Матвєйшина

Запорізький державний медичний університет

РЕЗЮМЕ. В аспекті досягнення максимального розвитку здібностей студента, розвитку клінічного мислення та забезпечення якості підготовки фахівців міжнародного рівня надзвичайно гостро стоїть проблема реформації методів викладання морфологічних дисциплін, а саме анатомії людини. Впровадження творчого підходу до навчального процесу з боку викладача та, як наслідок, підвищення зацікавленості до вивчення предмета з боку студента можливе не тільки під час проведення практичних занять, а й під час додаткових занять у складі студентського гуртка. Організація такого виду роботи вимагає від студента розвитку самодисципліни, привчає його до самонавчання та самовдосконалення. З іншого боку, студенти мають можливість отримати допомогу від викладача у формі поради, отримати певну підтримку, якщо під час навчання виникли труднощі. Додаткові заняття в складі студентського гуртка не лише допомагають поглибити знання з предмета, а й сприяють розвитку вміння мислити за межами наданих шаблонів, що в подальшому є основою для розвитку клінічного мислення. Особливе значення такий вид діяльності набуває для студентів першого курсу, які складно переживають перехід від шкільної системи до навчання у вищому навчальному закладі.

Студентський анатомічний гурток кафедри анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії ЗДМУ є частиною «Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених» ЗДМУ. Він заснований понад 50 років тому першим завідувачем кафедри анатомії проф., д-р мед. наук Яхніцею О. Г. та безперервно функціонує з моменту заснування кафедри.

На сьогодні для студентів запропоновано декілька форм роботи наукового гуртка: 1. Для студентів-гуртківців першого курсу перевага віддається закріпленню навчального матеріалу та поглибленню знань з тем, що вивчалися на практичних заняттях; 2. Прослуховуються доповіді студентів, які виконували дослідницьку пошукову чи практичну роботу; 3. Практична частина, де студенти разом з викладачем беруть участь у препаруванні трупа або виготовленні анатомічних препаратів; 4. Як окрему форму практичної роботи можна виділити участь студентів гуртківців у реставруванні анатомічних препаратів для Музею анатомічних препаратів імені професора Яхниці О. Г.

Висновки. Слід зазначити, що більшість молодих працівників кафедри анатомії ЗДМУ свого часу брали активну участь у роботі та виконували обов'язки голови студентського анатомічного гуртка.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: компетентності лікаря; студентське наукове товариство; анатомія людини.

Вступ. В аспекті досягнення максимального розвитку здібностей студента, розвитку клінічного мислення та забезпечення якості підготовки фахівців міжнародного рівня надзвичайно гостро стоїть проблема реформації методів викладання морфологічних дисциплін, а саме анатомії людини. Впровадження творчого підходу до навчального процесу з боку викладача та, як наслідок, підвищення зацікавленості до вивчення предмета з боку студента можливе не тільки під час проведення практичних занять, а й під час додаткових занять у складі студентського гуртка. Організація такого виду роботи вимагає від студента розвитку самодисципліни, привчає його до самонавчання та самовдосконалення з одного боку. З іншого боку, студенти мають можливість отримати допомогу від викладача в якості ненав'язливої поради, отримати певну підтримку, якщо під час навчання виникли труднощі. Додаткові заняття в складі студентського гуртка не лише допомагають поглибити знання з предмета, а й сприяють розвитку вміння мислити за межами наданих шаблонів, що згодом стає основою для розвитку клінічного мислення. Особливого значення такий вид діяльності набуває для студентів першого курсу, які складно переживають перехід від шкільної системи до навчання у вищому навчальному закладі.

Студентський анатомічний гурток кафедри анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії ЗДМУ є частиною «Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених» ЗДМУ. Заснований понад 50 років тому першим завідувачем кафедри анатомії ЗМІ професором д-р мед. наук Яхницею О. Г. та безперервно функціонує з моменту заснування кафедри. Спочатку засідання гуртка проводив особисто Яхниця О. Г. у своєму кабінеті, де збиралися не лише студенти, а й молоді вчені. Згодом традиція була підтримана учнем Олександра Гавриловича професором д-р мед. наук Волошиним М. А. і зберігалася багато років. Останні 10 років засідання гуртка проводяться на базі анатомічного музею кафедри анатомії людини, оснащеного надсучасними панелями та комп'ютерним анатомічним столом Anatomage Table, розробленим на базі 3D Anatomy & Virtual Dissection Platform. На сьогодні для сту-

дентів запропоновано декілька форм роботи наукового гуртка: для студентів-гуртківців першого курсу перевага надається закріпленню навчального матеріалу та поглибленню знань за темами практичних занять; заслуховуються доповіді студентів, які виконували дослідницьку пошукову чи практичну роботу; практична частина, де студенти разом з викладачем беруть участь у препаруванні трупа або виготовленні анатомічних препаратів; як окрему форму практичної роботи можна виділити участь студентів-гуртківців у реставруванні анатомічних препаратів для Музею анатомічних препаратів імені професора Яхниці О. Г.

Щорічно до 25–30 студентів першого курсу є активними учасниками роботи гуртка, найактивніші з них продовжують роботу на старших курсах. Роботою гуртка безпосередньо керує професор д-р мед. наук, завідувач кафедри анатомії людини, топографічної анатомії та оперативної хірургії Григор'єва О. А., засідання проводять відповідальний за роботу гуртка викладач (на сьогоднішній день – ас., канд. мед. наук Чернявський А. В.) та голова гуртка – студент (студент 5 курсу Терещенко П.). На першому засіданні, виходячи з інтересів та побажань студентів, формується план роботи гуртка, який затверджується особисто проф. Григор'євою О. А. За сформованою традицією засідання проводяться 1 раз на місяць відповідно до плану. З 2010 по 2017 р. на кафедрі анатомії в рамках анатомічного гуртка проводились конкурси анатомічного малюнка та анатомічного препарата, які були започатковані професором д-р мед. наук Волошиним М. А. Ці заходи були з великим ентузіазмом прийняті студентською спільнотою, тому що це була гарна можливість проявити свої творчі здібності. Переможці обирались за результатами голосування студентів та незалежної комісії, яка складалась з викладачів морфологічних кафедр ЗДМУ.

Треба вказати на певну наступність у роботі гуртка кафедри – багато студентів після відвідування анатомічного гуртка продовжують наукову діяльність у гуртках клінічних кафедр, наприклад кафедри факультетської та госпітальної хірургії, травматології та ортопедії відповідно до обраної спеціальності.

Крім студентів та молодих вчених кафедри анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії, засідання гуртка відвідують співробітники інших кафедр університету та практичні лікарі, які знайомлять студентів із різними аспектами сучасної медичної науки. Серед них треба виділити завідувача кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ д-р філ. наук, проф. Утюж І. Г.; канд. мед. наук, старшого викладача кафедри Абросімова Ю. Ю.; лікаря-офтальмолога Мартинова Д. В.; лікаря-хірурга вищої категорії, канд. мед. наук Гайдаржі Є. О.; викладачів кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я, медичного та фармацевтичного права: доцентів В. В. Таранова, ст. викладача В. П. Петрихіна; членів товариства анатомів, гістологів та ембріологів України, працівників кафедри гістології, патологічної анатомії ЗДМУ.

Слід зазначити, що з початком епідемії SARS-CoV-2 та вимушеним переходом на дистанційне навчання засідання анатомічного гуртка кафедри не припинились і з успіхом проводяться на базі платформи MS Office 365 у застосунку MS Teams.

Роботу студентського анатомічного гуртка кафедри анатомії ЗДМУ спрямовано для формування компетентностей як досвідченого наукового дослідника, так і практичного лікаря.

Постійне відвідування студентського наукового гуртка дає можливість:

• розвивати навички самостійної роботи, а також роботи з науковим керівником;

• оволодіти методиками наукового дослідження;

• навчитися роботі з літературними джерелами, виховання академічної доброчесності, етики наукових публікацій;

• формування професійних та колегіальних якостей;

Усе вище зазначене формує у студента здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що є інтегральною компетентністю студента-медика, практичного лікаря або науковця.

Студенти, які освоїли зазначені вище аспекти, допускаються до виконання власних досліджень у рамках кафедральної наукової роботи під керівництвом співробітників кафедри, що сприяє засвоєнню загальних та професійних компетенцій студентами.

За найцікавішими роботами студенти мають можливість зробити доповіді на науково-практичній конференції ЗДМУ з подальшою публікацією результатів у збірниках конференції чи журналах ЗДМУ.

Висновки. Діяльність студентського анатомічного гуртка надає низку переваг у формуванні компетенцій майбутнього лікаря, а саме:

1. Студенти, які активно беруть участь у роботі гуртка, швидше засвоюють новий матеріал, краще готуються до практичних занять з анатомії людини, беруть участь в анатомічних олімпіадах, демонструють вищий рівень знань на іспитах.

2. Студенти отримують досвід публічних виступів.

3. Активна робота у гуртку сприяє тренуванню когнітивних можливостей, збільшенню інформаційної бази.

2. Регулярна участь у роботі гуртка допомагає студентам краще адаптуватися до професійної діяльності.

3. Після закінчення навчання в університеті не мають складнощів з вступом до аспірантури з подальшим працевлаштуванням на кафедрах університету. Слід зазначити, що більшість молодих працівників кафедри анатомії ЗДМУ свого часу брали активну участь у роботі та виконували обов'язки голови студентського гуртка.

4. Для кафедри анатомії та ВНЗ в цілому студентський гурток є плідним ресурсним центром підготовки науково-педагогічних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коржумбаева А. Т. Студенческий научный кружок по анатомии как первая ступень в формировании исследовательской компетентности студентов-медиков / А. Т. Коржумбаева, А. А. Болатбекова // Вестник науки и образования. – 2018. – № 7 (43). – С. 100–102.

2. Мєсоєдова В. А. Студентський науковий гурток на кафедрі клінічної анатомії та оперативної хірургії як шлях до вдосконалення професійних навиків майбутнього лікаря / В. А. Мєсоєдова // Медична освіта. – 2018. – № 1. – С. 91–94.

3. Геруш І. В. Роль науково-дослідницької роботи студентів медичних ВНЗ III–IV рівнів акредитації в їх становленні як майбутніх фахівців / І. В. Геруш, І. М. Яремій, О. Ю. Кушнір // Медична освіта. – 2014. – № 3. – С. 34–36.

4. Жураківська О. Я. Навчально-дослідна робота студентів як засіб підвищення ефективності навчального процесу у вищих медичних закладах України / О. Я. Жураківська // Галицький лікарський вісник. – 2015. – Т. 22, № 1. – С. 106–107.

5. Трефаненко І. В. Студентський науковий гурток як вид науково-дослідної роботи студентів / І. В. Трефаненко, О. С. Хухліна // Актуальні проблеми сучасної медицини. – 2017. – Т. 17, Вип. 1 (57). – С. 278–281.

6. Роль студентського наукового товариства як шлях у формуванні самостійної роботи студентів / Н. Г. Третяк, М. О. Дудченко, О. А. Шапошник, І. П. Кудря // Вісник проблем біології і медицини. – 2017. – Вип. 1 (135). – С. 232–234.

7. Свінцицька Н. Л. Шляхи підвищення ефективності навчального процесу з анатомії людини / Н. Л. Свінцицька // Вісник проблем біології і медицини. – 2014. – Вип. 2, Т. 3 (109). – С. 101–103.

REFERENCES

1. Korzhumbayeva, A.T. & Bolatbekova, A.A. (2018). Studencheskiy nauchnyiy kruzhok po anatomii kak pervaya stupen v formirovanii issledovatelskoy kompetentnosti studentov-medikov [Student scientific circle on anatomy, as the first step in the formation of research competence of medical students]. *Vestnik nauki i obrazovaniya – Journal of Science and Education*, 7(43), 100-102 [in Russian].

2. Miesoiedova, V.A. (2018). Studentskiy naukoviy gurtok na kafedri klinichnoyi anatomiyi ta operativnoyi hirurgiyi yak shlyah do vdoskonalennya profesiynih navikiv maybutnogo likarya [Students' scientific circle at the clinical anatomy and operative surgery department as the way to improve professional education of the future doctor]. *Medichna osvita – Medical Education,* 1, 91-94 [in Ukrainian].

3. Herush, I.V., Yaremiy, I.M. & Kushnir, O.Yu. (2014). Rol naukovo-doslidnitskoyi roboti studentiv medichnih VNZ III-IV rivniv akreditatsiyi v yih stanovlenni yak maybutnih fahivtsiv [Role of scientific and research work of students of medical higher educational institutions of III-IV accreditation levels in their development as future professionals]. *Medichna osvita – Medical Education,* 3, 34-36 [in Ukrainian].

4. Zhurakivska, O.Ya. (2015). Navchalno-doslidna robota studentiv yak zasib pidvischennya efektivnosti navchalnogo protsesu u vischih medichnih zakladah Ukrayini [Educational and Research Work of Students as a Means of Increasing the Effectiveness of Learning Process in Higher Medical Institutions of Ukraine]. *Galitskiy likarskiy visnik – Galician Medical Journal, 1*(22), 106-107 [in Ukrainian].

5. Trefanenko, I.V. & Khukhlina, O.S. (2017). Studentskiy naukoviy gurtok yak vid naukovo-doslidnoyi roboty studentiv [Student scientific society as a type of student research activity]. *Aktualni problemi suchasnoyi medytsyny – Actual Problems of Modern Medicine,* 1(57), 278-281 [in Ukrainian].

6. Tretyak, N.G., Dudchenko, M.A., Shaposhnyk, O.A. & Kudria, I. P. (2017). Rol studentskoho naukovoho tovaristva yak shlyah u formuvanni samostiynoyi roboty studentiv [The role of the student scientific society as the way in the formation of students' independent work]. *Visnik problem biolohiyi i medytsyny – Bulletin of Problems Biology and Medicine,* 1(135), 232-234 [in Ukrainian].

7. Svintsitska, N.L. (2014). Shlyahy pidvischennya efektivnosti navchalnoho protsesu z anatomiyi lyudyny [Ways of Increase of Efficiency of Educational Process on Human Anatomy]. *Visnik problem biolohiyi i medytsyny – Bulletin of Problems Biology and Medicine,* 2, 3(109), 101-103 [in Ukrainian].

STUDENT ANATOMICAL SCIENTIFIC SOCIETY AS A MEANS OF FORMING INTEGRAL AND GENERAL COMPETENCES OF A MODERN PHYSICIAN

©O. A. Hryhorieva, A. O. Svitlytskyi, M. S. Shcherbakov, O. A. Apt, Yu. Yu. Abrosimov, A. V. Cherniavskyi, T. M. Matvieishyna

Zaporizhzhia State Medical University

SUMMARY. In the aspect of achieving the maximum development of student's abilities, the development of clinical thinking and the quality of training of international-level specialists, the problem of reforming the methods of teaching morphological disciplines, namely human anatomy, is extremely acute. The introduction of a creative approach to the educational process on the part of the teacher and, as a result, an increase in interest of studying the subject on the part of the student is possible not only during practical classes, but also during additional classes as part of a student scientific society. The organization of this type of work requires the development of self-discipline from the student, accustoms him to self-learning and self-improvement. On the other hand, students have the opportunity to receive help from the teacher in the form of advice, some support if difficulties arise during the studying. Additional classes as part of the student scientific society not only help to deepen knowledge on the subject, but also contribute to the development of the ability to think outside the templates provided, which in the future is the basis for the development of clinical thinking. This type of activity is of particular importance for first-year students who are experiencing a difficult transition from the school system to studying at a higher educational institution.

The student anatomical scientific society of Human Anatomy, Operative Surgery and Topographic Anatomy Department of ZSMU is part of the "Scientific Society of Students, Postgraduates, Doctoral Students and Young Scientists" of ZSMU. It was founded more than 50 years ago by the first head of the anatomy department, Prof. Yakhnitsa O. H. and has been continuously functioning since the founding of the department.

To date, students have been offered several forms of work of a scientific society: 1. for first-year students of society, preference is given to consolidating the educational material and deepening knowledge on topics that were studied in practical classes; 2. listening to the reports of students who performed research, search or practical work; 3. practical part, where students, together with the lecturer, participate in the preparation of body or make the anatomical preparations; 4. as a separate form of practical work, one can single out the participation of students of the scientific society in the restoration of anatomical preparations for the Museum of Anatomical Preparations named after Prof. Yakhnitsa O.H.

Conclusions. It should be noted that most of the young lecturers of the anatomy department of ZSMU being students actively participated in the work of the student anatomical scientific society

KEY WORDS: doctor competencies; student scientific society; human anatomy.

Отримано 22.03.2022

Електронна адреса для листування: elengrig212@gmail.com